

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára 2 k. 40 f. (1 frt 20 kr.) Egy szám ára 24 fillér (12 kr.)
Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek. Minden pénz
Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Elnöki meghívó a DFE. XIX-ik közgyűlésére.

A mit ezelőtt egy néhány hónappal a Dávid Ferencz Egylet tagjaihoz intézett szózatomban elmondottam, azt, a közelgő közgyűlésen szemtől szembe, talán jobban és bővebben megbeszélhetjük. Ugyanakkor ez évi munka eredményét egymástól számon kérhetjük.

Ez évi közgyűlésünk Udvarhelyköri fiókegyletünk szives meghívása alapján, s alapszabályaink értelmében, a zsinatot megelőző napon, a zsinat helyén *Vargyason* lesz. Fölhivom és megkérem egyletünk tagjait, jelenjenek meg minél számosabban, hogy ezzel is bizonyosságot tegyünk buzgóságunkról.

Kérem a fiók-egyletek választmányait, küldjék be a titkár úrhoz az évi jelentést, a számadásokat és a perselygyűjtés eredményeiről a kimutatást. Mindezt rövid idő alatt tegyék meg, hogy elkészülhessünk a közgyűlésre. Arra is fölhivom, hogy a közgyűlésre küldjék el képviselőiket és jelentsék be nevöket a titkár urhoz.

Felső-Zsuk, 1903. július 20.

Báró Petrichevich Horváth Kálmán
a D. F. E. elnöke.

Zsinat.

Esperes, gondnokok, bizottságok, a zsinat helye Vargyas község, a zsinat köre az udvarhelyi egyházkör, már hónapok óta nagy munkában vannak, minden követ megmozgatnak, hogy aug. 22-én a zsinat tagjait kellő tisztességgel fogadhassák.

A mai „számító“ kor sivár keblű embere azt kérdezi, mire való ez a nagy fölfordulás. Hát kifizeti-e magát ez az egész nagy fáradság? Megérdemli-e az a 2—3 napi dinom dánom, hogy annyi bajt szerezzünk egy egész sereg embernek? Hát nem elvégezhetnék az egész dolgot sokkal jobban „ott Kolozsvárt, a hol különben is végleg elintéznek mindent, akár mit is akar a vidék “

Nézzünk szembe a tényekkel és az ellenvetésekkel s lássuk meg, van-e szükség zsinatra?

Ha a zsinatot törvényhozó és közigazgatási évi gyűlésnek tekintjük, hamar, sőt pártolólág szólhatunk számító emberünk véleménye mellett. Azért valóban kár volna a Rikán túl utazni, hogy a püspöki meg tanácsi évi jelentéseket nyomtatásból elolvassuk. Azért sem sokan fáradnak oly messze, hogy az évi számadásokat és költségvetéseket futólág átlapozzák. A törvény- és szabályjavaslatok már előre megjárják a vidékeket az egyházkörök útján, ott bizonynal ötször több ember hallhatja és ismerheti meg, mint egy zsinaton. A tanúgy is csak jelentések alakjában kerül szóba, hát ezért is kár nagyon fáradozni. Nyugodtan kimondhatjuk, hogy a zsinat sem mint törvényhozó, sem mint kormányzó, vagy a kormányzást felülbiráló intézmény nincsen arányban a rája fordított költséggel és fáradsággal. Tehát nem kell tartani.

De.én a zsinatot nem így mérlegelem. Nekem a zsinat unitárius országos gyűlés. Én amai zsinaton nem betűt, nem törvényt, nem is kormányzást, hanem lelket, szeretetet, buzgóságot, lelkesítést és buzdítást keresek.

Én a zsinatra első helyen azért szeretnék menni, hogy halljam legjobb embereink élő és éltető szavát. Én azt akarom megtudni, hogy lelkesednek, hogy lankadnak a tőlem messze távol lakó atyafiak, hitrokonok. Én apostoli gyűlést keresek

egy zsinaton s azt szeretném, hogy az egyház egyetemét érdeklő hivatalos ügyek intéztessenek el vasárnap a papszentelesséssel együtt, hogy azon részt vehessenek vidéki atyánkfiai, kik csak vasárnap lehetnek távol az otthontól. Ezen kívül óhajtanám, hogy a legfontosabb eszmék a legjobb gondolkozók részéről adassanak elő és a jelenlevők közül, a kit érdekel s gondolata van, szintén mondja meg. Olyanforma gyűlést óhajtanék, a milyenek voltak a XVI-ik százban a János Zsigmond és Dávid Ferencz idejében.

Alkalmat kívánnék nyújtani egy zsinaton mindenkinek, hogy gondolatait, egyháza és vallása érdekében érlelt eszméit nyilvánosságra hozhassa.

Ha egy zsinatnak léssen mindenkit érdeklő eszmei tartalma, ha egy zsinat találkozója lesz a mint most is, távollevő barátoknak és ismerkedő helyük az idegeneknek, kiszámíthatlan áldást fog maga után hagyni.

Kivánom tehát, hogy a zsinat továbbra is egyik legfőbb gyülekezője legyen az unitárius közönségnek, de szüksége van reformra, egyszerűítésre. Ennek meghatározását várom a var. gyasi zsinattól, a mely különben a régi rendszer mellett is nagyon szép és hatásos lesz. Erről kezeskedik a buzgó egyházkör.

B Gy.

Az új apostol.

Szegény gyerek volt; kisdíák korában
Szolgálhatott a kényes urfiaknak,
S kopott ruhában, éhező gyomorral
Köszöngeté, ha néki bármit adtak.
És küzködött és türt: láng volt a lelke!
Tudásra vágyott olthatatlanul,
Az éjjél mindig munka mellett lelte,
— Oh hány szegény van, a ki így tanul!

Mikor lejárt a kisdíáki sorját,
Az iskolának búcsút fájva mondott:
Mi lesz a sorsa messze nagy városban,
Hol senki sincs, ki rá viselne gondot? . . .
Ám készen állt az életvívó harcra
S csititgatá szülője könyeit
És mutatá — lángolt belé az arca! —
Jó pártfogók helyett a könyvcit.

. . . Ott volt immár az emberáradatban,
S tanyája künt a legszélső negyedbe',
Hol a búbajnak, bűnnek, szenvedésnek
Árnyképei 'jesztőn borulnak egybe.
Szegények közt, ott volt az ő tanyája,
Hol rongy s szemét az utcán szerte szét,
Hol a nyomor meredt sötéten rája,
S az ajkakon panasz, pogány beszéd . . .

Ő látta mindezt. S ime lassan lassan
Nem volt a könyv már oly nagy szenvedélye,
Vészes felhővé vált a gondolatja,
S forrongni, forni kezdett lelke mélye :
— »A milliókat vak sötétség sújtja,
Hogy fényben ússzék tétlen' egy kevés,
Mért hogy egynek gyönyör az élet útja,
S a másra árad holtig szenvedés? — «

Szószékre lépett . . . s tűzben égve szidta
Igaztalan rendjét a földi létnek'
Szögverte jármát kapzsi gazdagoknak,
S kik azt lerázni gyáva módra félnek.
Szilaj harag szólt minden egyes szóban.
A csőcselék vadúl tombolva tapsolt,
És régi terhét vélvén elmulóban,
Vállán hordá körül az — *új apostolt.*

*

Történt, hogy egy zimankós téli éjjel,
Aratásán a szenvedésnek, kinnak,
Mikor ott künt a legszélső negyedben
Átkok s imák föl az egekre vívnek,
Ifjunk szemére nem szállt édes álom,
— Az éjszakához így is szokva volt, —
S vezetve im titokzatos fonálon,
Utcák sorában szerte kóborolt.

Kegyetlen éj. A szél füttyölt, sohajtott,
A porka hón itt-ott végig seperve,
Ment, mendegélt árva-egymagában,
S mikor, hol áll meg? semmi célja, terve.
Egyszer megállott. Túl a szomszéd sarkon
Egy büszke ház tünt föl csodafényben,
Ablaksora, mint felhős nyári alkony,
Piroslóan sugárzott az éjben.

S látszott, hogy a csillárok mint ragyognak,
Arany-, ezüst-dísz, drága, cifra vázák,
Gyorsan, libegve mozgó emberárnyak :
Tündér mesék képét oda varázslák
Az ifjú nézte. . . S mind a fény, a pompa,
Amely feléje onnan áradott,
Arcát sötét, zordon redőkbe vonta,
Mintha maga a *Bosszú* állna ott: . . .

S szólott szívében égő gyűlölettel :
— »Ti jó urak, kik ott vígan dőzsöltök,
S kacagjátok, hogy mi nyögünk, . . . hogy minket
Szipolyoztok, nyúztok, majd hogy megöltök,
Vigyázzatok, jön már, eljön az óra,
Hogy népemmel csatába szállhatok,
S mi lesz fölírva *vérpiros* zászlókra ?
Jaj tinektek henyéző gazdagok! — . . .«

*

Másnapra oszt' elült a vad zimankó,
S bujkált a nap homályos fellegekben,
Az ifjú ismét ott járt, hol az éjjel :
Ő is szívében immár enyhültebben.
S eléje im legott új csoda tárul :
A sarki házon gyászlobogó lengett,
S tört fény verődött vissza ablakárúl,
És rajta minden-minden gyászt jelentett. . . .

Lent cimeres levélen írva állott :
— »Oh mily sötét reggelre viradánk,
Egyetlen gyermekünk halt meg az éjjel,
Holtig kísér *legbúsabb* éjszakánk. . . .«

*

Elolvása . . . s megszégyenülten ment el :
— Oh hogy a gyászt is dőzsölésre vélte,
Hogy jó szülők megtört szívét átkozta,
Akiknek már holtig keserv az élte! . . .
S vajj' ki örül, kinek van épp' halottja,
Kit sujt inkább közös testvéri jármunk,
Meglátjuk és enyhítünk rajta, hogyha
Gyülölködünk, — s óh jaj! — sötétbe' járunk?! . . .

Gondolkozott sokat az új apostol
A vezérfényt míg végre megtalálta:
Egy könyvet forgat mostan éjjel-nappal,
Abból szövődik minden terve, álma.
Ott áll a példa: Krisztus példaképe,
Ki megküzdött kínos küzdelmeket,
S ki egy világ gondját hordván szívébe':
Mindig szelid volt, mindig — *szeretett!* . . .

Pap Domokos.

Egyházköri közgyűlés.

Az aranyostordai unitárius egyházkör ez évi rendes közgyűlését A.-Rákoson tartotta meg jun. 30-án.

Gyűlést megelőzőleg istentisztelet tartatott a szépen és csinosan rendbe hozott templomban, hová a hívők közül is igen szép számmal jelentek meg. Az ünnepi szónok csegezi lelkész Benczédi Domokos volt, ki az „egy akol és egy pásztor“ eszméjéről beszélt virágos nyelvezetben, lelkes előadásban. A ki-nevezett énekvezér pedig mézskői kántor-tanító Lőfi Mózes, ki egyszerű, összhangzatos orgonázásával megnyerte a közönséget. Sajnálattal kellett tapasztalnunk, hogy unitárius köznépünk nem vesz részt a templomi közénekben, különösen a nők idegenkednek attól mindenütt.

A templomban tartatott a kör tanácskozó gyűlése, melynek első pontját az esperes évi jelentése töltötte ki. Ebből örömmel győződünk meg, hogy népünk vallásos hite ma is erős, a mennyiben áttérések nincsenek. Ez azonban abból is kimagyarázható, hogy a túri búcsu messze esik. Sokkal aggasztóbb a helyzet azon hitsorsosaink irányában, kik a Maros völgyén Ujvár, Nagyenyed, Déva vidékén szétszórtan élnek, kikről gondoskodni valóban egyházunknak első rendü feladata, s ily értelmű felirat készítése határozottatott a Főtanácsához! Általános érdekű pontja volt még gyűlésünknek a tanügyi jelentés, a köri gyámolda segélyezése, a fegyelmi bíróság és köri jegygyész megválasztása stb. Nagyobb vitát azonban csak a Maroskörnek a zsinattartás módosítása ügyében tett indítványa keltett. Körünk a régi rendszert, minden nehézségei mellett is jobbnak s az egyházi élet serkentésére nézve üdvösebbnek tartja.

Még csak a jóízű ebédről kell megemlékeznem, mely a rákosi derék székely asszonyokat dicséri. Felköszöntőkben nem volt ám hiány!

Egy jelen volt.

Az őszi urvacsora.

F. Á. indítványához.

Hogy a felvetett négy rendbeli indítvány felett véleményt mondhassunk, mindenekelőtt azzal a kérdéssel kell tisztába jönni, hogy a mi vallásunk bizonyos reformálásokat megtűr-e? Véleményem szerint igen! „Mindeneket megpróbáljatok és a mi jó, azt megtartsátok.”

A mi vallásunktól bizonyos észszerűséget nem tagadunk meg, és ha okosságunk bármit is helyesnek ismer, miért zárkoznánk el annak követésétől? Az én hitem épen azért szilárd, mert értelmem sem mond ellene, sőt meggyőz annak helyességéről. A mi vallásunkban az idealizmus az észszerűséggel együtt található. És ha hitemmel nem ellenkezik s értelmem sem mond ellene, miért ne engedhetnék meg meggyőződésem külső nyilvánításában némi eltéréseket? Ezek a szempontok vezetnek véleményem elmondásában. Lássuk az indítványokat rendre

1. Hogy az *őszi urvacsora-osztás* október utolsó vasárnapjára tétessék, teljesen indokoltnak tartom. Ha a föld terményeiért mutatunk hálaáldozatot, akkor van helye annak, a mikor az áldást már elvettük. No már pedig október vége előtt nincsen elvégezve az őszi takarodás. Borföldön a szüret, más vidékeken pedig a tengeriszedés csak ez időben nyer befejezést. De nem tartom helyesnek azt, hogy őszi urvacsora-osztás alkalmával emlékezzünk meg a reformatióról. Még akkor sem tartanám elfogadhatónak, ha a két tárgy között bizonyos eszmei rokonság lenne. Hadd maradjon a hallgatóság egész figyelme egy pont körül. Mindakettő megérdemel egy-egy külön ünnepet. Különbben is az urvacsora-osztás ünnepe mellől minden gondolkozás nélkül elejthetjük a reformatióra való emlékezést akkor, ha az indítvány 4-ik pontját elfogadjuk. Előre is jelezhetem, hogy én a magam részéről elfogadom.

2. Elhagyjuk-e a sátoros ünnepek harmadik napját? Papnak e kérdésre felelni kényes dolog. Ha igennel felelünk, könnyen az a vád találhat, hogy menekülni szeretnénk ez ünnepnap munkájától. Pedig méltatlan volna ez a vád. Senki sem tudhatja jobban, mint mi papok, hogy mily rohamosan hanyatlak a vallásérkölcsei élet. Az ünnepnapok számát nem kevesbiteni, sőt épen szaporítani kellene. Hiszen mivel lehetne élesíteni a hanyatló vallásérkölcsei életet, ha nem épen az ünnepi gondolatok- és áhitatosságokkal? Mindamellett is — egy feltétellel — hajlandó volnék elfogadni az indítványt. Ha az elhagyandó három ünnepnap helyett másik három ünnepet hoznánk gyakorlatba, az esetben ehagyhatónak tartom a sátoros ünnepek harmadik napját, mert igaz, hogy az ünnepekelső napján megnyilatkozó áhitatosságot alig találhatjuk meg a 3-dik napon.

3. Hogy István király napján új kenyérre urvacsorát osztunk, indokolatlannak tartom, mert hiszen az őszi urvacsoraosztás már ezt is magában foglalja. Azt a napot különben sem venném fel az unitárius ünnepek közé semmi szín alatt.

4. Ajánlom, hogy a Dávid Ferencz emlékére ünnepeljük meg márcz. 15-ét. Ez a nap a polgári szabadság napja; Dávid Ferencz a lelkiismeret-szabadságának apostola. Milyen szépen lehetne egyeztetni ezt a két gondolatot, hiszen a polgári szabadság és a lelkiismeret szabadsága egymásnak kiegészítő részei. Különben is elég nevezetes esemény a Dávid Ferencz életében a március hóban Gyula-Fehérváron tartott vitatkozás; különösen ha annak eredményét tekintjük, méltó a megünneplésre.

H-Héviz, 1903. február hó.

Kiss Aladár.

Ne rontsd el a régi gypüt, mert a kigyó megmar.

Igen tisztelt Szerkesztő úr! még az őszi urvacsora-osztás meg sem változott, s már sok édes anyai és rokoni kebel oly fájdalmat érez a régi gypü megmozdításáért vagy az őszi urvacsora-osztás változtatásáért, mintha mérges kigyó marta volna meg, mivelhogy a mi kedves fiaink és leányaink és azok az árva fiuk és leányok, kiknek szülőik sirba szálltak, a megélhetésért idegen földön laknak és szolgálnak, seregestől jönnek haza arra a napra, hogy uri szent vacsorával éljenek az ök kedves szülőikkel és rokonaikkal együtt, kiket szeretett vallásuk, mint egy jó édes anya hiv: jöjjetek édes gyermekeim, kik messze idegenben megfáradtatok, pihenjete meg az én keblemen mostan, míg a tél hidege nem akadályoz titeket, és azok a szegény öreg anyák is könnyes szemmel adnak hálát Isten ö szent felségének az elvett javakért, és azért is hálát rebeg ajkuk, hogy uri szent vacsorával is élhetnek a hidegek beállása előtt.

Igen tisztelt Szerkesztő úr, megállok szerkesztőséged előtt és alázattal kérem, hogy az őszi urvacsora-osztást ne változtassák. Szivből jövő kérésem legyen meghallgatva, s hiszem, minden lelkész hálát ad a jóságos Istennek az elvett javakért és imádkozik a jóságos Isten előtt az elveendőknél megtartásáért és minden vallásos ember imádkozik.

Kis-Solymos, 1903. július 13.

Simó Lidia

Most már az indítványozó válasza és a szerkesztő észrevételei következnek. *Szerk.*

Hadházi József.

Született 1837. október 20-án Udvarhelymegye Muzsna községében, hol édesatyja Hadházi János unitárius lelkész volt. Anyja Rácز Mariska armalista leány. Mindkettőjüknek megmásíthatlan szándéka volt József fiokból papot nevelni, a miért eleitől kezdve nagy gondot fordítottak nevelésére. Már az elemi iskolában kitüntette magát s a muzsnai iskolában tanulván egy pár évig, édesatyja az igen jó hírnek örvendő jánosfalvi iskolába vitte, hol saját feljegyzése szerint télnék idejében is böven kijutott a ba-

racczból egy-egy „kanis mater“ kíséretében. Gimnáziumi tanulmányait a kereszturi al-gimnázium s a kolozsvári főgimnázium munkban végezte. Gimnáziumi tanulmányait bevégezvée, jó szülőknek kívánságát

HADHÁZI JÓZSEF.

általános öröme fiaát nevezte ki lelkipásztornak boldog emlékü Kriza János püspök. 21 évet töltött a muzsnai egyházközségben. Az egyházközségnek úgy szellemi, mint anyagi jóllétét fejlesztette. Igazán elmondhatjuk, hogy ezen időt az egyházközség épülésére, előmenetelére bölcsen felhasználta. A templomot, papi lakot kijavíttatta, illetőleg újra építtette, meszteri telket vásároltatott, azt épületekkel berendeztette, a hívek nagy kívánságára orgonát szerzettetett, hogy évekig elvállalta a községi adószedést s az ezért járó fizetését teljesen egyház-

teljesítendő, a papi pályára lépett, melynek betöltésére ő maga is tehetséget, erőt érzett, s mintegy szent vágyódással lépett e pályára. Miután atyja majd nem félszázados hűségesszolgálatá után nyugalomba vonult, a muzsnai hí-

községének ajándékozta. Miután itt mindenenket elrendezett, a derzsi népes egyházközség megválasztotta lelkészének, hol 4 évig működött lelkesedéssel, közmegelégedésre.

1887. november 12-én foglalta el jelenlegi deésfalvi lelkipásztori állását, hol saját feljegyzése szerint, nem várta valami paradicsomi boldogság, mert az egyházközség szegény volt — jövedelme oly kevés, hogy igen sokszor az évi adó fedezhetése végett, kölcsönt kellett felvenni. De Istennek áldott kegyelméből s Hadházi József ernyedetlen szolgálma, munkássága igazságossága által a bajok elenyészték, a gondok megapadtak. Ma már a deésfalvi egyházközség az anyagiakban — a mi szintén fődolog — a Küküllői unitárius egyházkörnek legrendezettebb egyházközsége. Van tekintélyes közalapja s kepemegváltási alapja.

S mindezek a jó, buzgó és lelkiismeretes lelkipásztor Hadházi József nemeslelkűségének szép megnyilatkozásai, melyekben kitünő segítsége volt hű neje, szül. Kele Ida, kit 1863. november 3-án vett nőül Kolozsvárt. Isten megáldotta családi életüket 7 gyermekkel, hogy a minta papi családnak ez által is bizonyosság legyen téve. És ők mindenik gyermeküket tisztességesen felnevelték, állásba juttatták. A családúak öröme, boldogsága teljes volt. Örömmel, szent lelkesedéssel várták a jó szülők s hálás gyermekek a jelen évet, hogy Hadházi József lelkészi működésének 41-ik s családi boldog életének 40-ik évét megünnepeljék. De nem lehetett teljes az öröm és boldogság nagy ünnepe, mert a jó gyermekek közül egyet, Juliskát, Gvidó Béla esperes szeretett nejét, a halál kegyetlenül elrabolta tőlük, megszorítván öregségüknek éveit.

Hadházi József az öregebb lelkészek közül való, de szellemessége, állandó jó hangulata az ifjak sorában tartja. Szelid és alázatós, bátor és becsületes, mint a jó lelkipásztor.

Ugy családi, mint egyházi életében sokat küzdött szent lelkesedéssel és nemes vágyódással a szegénység ellen a becsületesség és nemeslelkűség kiváló tulajdonaival.

Örömmel gyűltünk össze közel és távolból f. évi június 22-én Deésfalván, vivén magunkkal üdvözlötet, tiszteletet és vigasztalást, melyeket mind megérdemelt a mi jó Hadházi bátyánk és szeretett kedves családjá.

Bethlenszentmiklós.

Nagy Béla, unitárius lelkész.

Irodalom.

Jézus és a szentlélek csodatételei, írta Széki Ákos. Az evangéliumi csodákkal s a modern hipnotizmussal és telepatióval foglalkozik. Sok érdekes adatot sorol föl. Az értekezés theológiai vonatkozású részeire alkalmaslag visszafogunk térni. Ára 76 fillér Debreczenben a „Szabadság” kiadóhivatalában.

Az unitárius kollegium értesítőjének egyebek mellett becses része Benczédi Gergely életrajza Dr. Gál Kelemtől, Ulár Pál életrajza Dr. Gál Kelemtől, Ulár Pál életrajza Pálfi Mártontól. (A tordai polg. iskola Értesítője csak most küldetett be.)

Értesítők. Az *Unitárius Papnevelő Intézet* értesítője külön füzetben is megjelent Az Értesítő rendes részein kívül tartalmazza: Az ó-testamentum új világításban és Mózes András életrajzát Boros Györgytől.

Lőfi Áron 50 éves jubileuma.

Szép és lélekemelő ünnep volt Bölönben július 5-én. Az ünneplés tárgya *Lőfi Áron* unitárius esperes-lelkész.

A jubileumi ünnepet a bölöni unitárius egyházközség s a háromszéki unitárius egyházkör rendezte.

Bölön és Nagyajta közönsége az unitárius püspöknek diszkapukat emelt s mindkettő nagyobb számú banderiumot szervezett, hogy a főpásztor fogadtatása annál fényesebb legyen. Július 4-én délben hosszú kocsisor s banderium indult az apáczai vasuti állomáshoz. Szent-Iványi Miklós alispán, az egyházkör felügyelő gondnoka üdvözölte szép szavakban, meleg hangon a vármegye és egyházkör nevében. A püspök megköszönte s áldást kért a hazára s a közönségre.

A menetet Nagyajta felé lovasok négyes sorokban, hatalmas zászlókkal vezették. Nagyajtán a diszkapunál feltartóztatta a püspököt dr. Ferenczi Géza ügyvéd magas szárnyalású üdvözlő beszéddel.

Az ajtai unitárius egyházközség kívánatára a főpásztor megtekintette a csak ezelőtt pár évvel épített lelkészi lakást, hol Kovács Gábor, ügyvéd és gondnok mondott szíves üdvözlőt. Bölön előtt a diszkapunál nagyszámú gyülekezet várta. Lőfi Áron lelkész-esperes mondotta az üdvözlő beszédet.

A főpásztor Kisgyörgy Tamás igazgató-tanító házához hajtattott s fogadta az egyházkör papsága és tanítósa, Bölön község és a bölöni ev. ref. egyházközségnek tiszteletét.

Az ünnep igazi napja július 5. Mosolygó, derült idő. Közeli és távoli falvakból egymásután érkeznek szekerek, hozva sok-sok

embert, érdeklődőt, kíváncsit, tisztelőt és barátot. Fél tíz óraker megkondulnak a harangok. A gyülekezet tolong a díszes, nagy templom felé. A papság élén elől megy a püspök a jubilánssal, mindegyik paláttal. Pár percz alatt tömve a templom, nincs üres hely a karzaton se. Megszólal a hatalmas orgona s megzendül az ének: »E szent napon örvendezzünk.« Majd a községi dalkar énekel szépen, szabatosan. E közben az 50 éves, ősz lelkipásztornak alakja jelenik meg a szószéken s a legnagyobb csendességben imát mond, olykor-olykor alig tudva szólni a meghatottságtól. Alig marad szem köny nélkül. Az ima magas szárnyalású, felöleli a multnak emlékeit, örömeit és bánatait, emlékezik a hazának és egyháznak gyásznapijairól s reménykedik ezeknek szebb jövője iránt. Hálát ad az áldásokért, a megtartásért és kegyelemért s ezeket továbbra is kéri.

Végh Mihály árkosi lelkész foglalja el a szószéket, közben ismét a községi daloskör énekel. Végh Mihályra irányulnak a szemek. A beszéd alkalomszerű, eszmegazdag, szívből jó és szívhez szól s az alapigével találóan jellemzi az ősz jubilánst, mint a hazának, az egyháznak és társadalomnak »jó vitézét.« Végh Mihály kellemes szónok, előadásával leköti az emberek figyelmét. Dicséretére válik ez ünnepi szereplése.

Istentisztelet végével ugyancsak a templomban testületek és egyesek üdvözlöte következtek. Elsőnek Ferencz József püspök szólt. Felemlítette, hogy 1853-ban milyen viszonyok között lépett Lőfi Áron a lelkészi pályára s milyen érzelmekkel léphetett a szószékre akkor, mikor nem volt szabad magyarnak lenni.

Felolvastatta ezután a püspök az egyházi főhatóság üdvözlő iratát, melyben a legteljesebb elismerés van kifejezésre juttatva. Ezután Szent-Iványi Miklós alispán és körü gondnok üdvözlötte a vármegye és egyházkör nevében.

A további üdvözlések így következtek: a körü unitárius belső emberek részéről Vaska Béla kökösi lelkész, a bölöni egyházközség részéről Máté Elek gondnok, a község részéről Tana Sámuel jegyző, az ev. ref. egyházközség részéről Czell Ignác a n. ajtai község nevében Kovács Gábor ügyvéd. A jubiláns minden üdvözlötre külön válaszolt.

A bölöni unitárius egyházközség tisztelete és hálája jelölül Ürmösi festőművészszel megfestette szeretett lelkipásztorának arczképét, mely valóban jól sikerült; a háromszéki unitárius egyházkör pedig egy díszes paláttal és arany bibliával óhajtott kedveskedni tiszteletreméltó esperesének.

Levélben és sürgönyileg is számosan fejezték ki tiszteletüket, nagyrabecsülésüket, többek között Kossuth Ferencz, Székely

György orsz. képviselő, Kelemen Lajos, Vajna Miklós, Albert János tordai nyug. lelkész. Benczédi Gergely nyug. tanár, az unitárius egyházkörök s a székely-kereszturi gimnázium igazgatósága, a Dávid Ferencz Egylet központi választmánya nevében Fekete Gábor és Boros Gy. titkár Pál apostolnak Titushoz irt levele 3. r. 4. és 15. v. küldötte táviratban: *Minekutánna a mi megtartó Iste nünknek jóvolta és emberekhöz való szerelme megjelenék:* köszöntenek téged mindazok, a kik én velem vannak. Köszöntsed azokat, a kik minket szeretnek a hitben. Isten kegyelme mindnyájan veletek. Amen.

Jótékonyság és buzgóság.

A Székelyudvarhelyen építendő unitárius templom javára tett kegyes adományok.

Ferencz József püspök ur gyűjtőivén Kolozsvárról: Ferencz József és neje 200 kor. Br. Kemény Gézané Szilvássy Gizella 100 k. Péterfi Zsigmond 20 k. Bokros Béla, Erdélyi Bank és Takarékpénztár részv.-társ., Lészay Ferencz (M.-Gorbó) 20—20 k Erdélyi magyar jelzálog hitelbank r.-t., Özv. Koronka Antalné, Dr. Gidófalvy István, Szigeby Miklós, Gáffy Sándorné, id. Pataky László, id. Pataky Lászlóné (Magyar-Sáros), Dr. Ferencz József 10—10 k., Ferencz Gyula (Gyalu) 6 k., Mezőgazdasági bank és takarékpénztár részv.-társ., Szántó Bertalan 5-5 k., Ferencz Gyuláné, Ferencz Zsuzsa 4—4 k., Kuhn Bernát 3 k., Szántó Gusztáv 2 k., Ferencz Tita 1 k. Együtt 500 k.

A 108. sz. gyűjtőivén id. Daniel Gábor főgondnok ur 200 k.

Br. Petrichevich Horváth Kálmán 1902. évi újévi ajándék czimen 2-szor 50 kor.

Id. Szakács Károlyné 355. sz. gyűjtőivén Székelyudvarhelyről: özv. Dr. Fejérvári Lajosné, id. Szakács Károlyné, id. Szakács Károly 10—10 kor. Együtt 30 kor.

(Folyt. köv.)

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— XIII. Leó pápa jul, 20-án élete 93. évében hosszas szenvedés után elhunyt.

— **Készülünk a zsinatra** A vargyasi zsinat nem ígér rendkívüli látványosságot. Sajnos, a mi viszonyaink nem olyanok, hogy könnyűszerrel sok nevezetességet lehessen összehozni. De hát egy pár napra kell-e egyéb a jóbarátok régi és új ismerőzők seregénél. Ez pedig meglesz, s ráadásul bővséges szívesség és előzékenység a zsinatot fogadó Vargyas község előljárói és összes lakószai részéről. Lapunk utján kéri a rendezőség mindazokat, a kik a zsinatra szándékoznak menni, jelentsék be szándékukat jó előre, de legkésőbbben aug. 15-ig, mert csak így lehet gondoskodni csak valamennyire is jó szállásról.

— **Zsinati prédikátorok:** vasárnap Lőfi Ödön, nagyajtai lelkész, hétfőn, a papszentelés alkalmával Józsa Miklós, Budapesti lelkész és esperes.

— **A vargyasi zsinat emléke** készül már és tartalmazni fogja Vargyas község leírását, a helybeli lelkész és esperes gondnok stb. arczképét és életrajzát az egyházkör községei és nevezetességei ismertetését, a székelvudvarhelyi templom stb. képét. Fölvhivjuk rá olvasóink figyelmét, érdeklődését és támogatását. Nagy szolgálatot tesz az ügynek, a ki hozzájárul ahhoz, hogy a zsinatra összegyűlő község között ingyen osztassék ki az emlékfüzet. Lapunk udvarhelykörü olvasóit és dolgozótársait szivesen látjuk a körre vonatkozó egy s más rövid tudósítással.

— **Hadházi József jubileuma.** Egy szerény unitárius pap nem vár ünneplést, de a községnek s a távollevőknek is öröm ha látja, hogy a megérdemelt tisztelet és méltánylás illő formában megnyilatkozik. Hadházi Józsefnek június 22-én hivatali és családi ünnepe volt Dézsfalván. Hivatalában 41 évet töltött és 40 éve alapított családot. Mindkettőnek szakadatlanul szolgálatában állott e szép idő alatt. A más helyen közöltek után a következőkről értesültünk: Az ünnepély össze volt kötve a köri közgyűléssel Dézsfalván. Istentisztelettel kezdődött melyet áhíthatos imájával az ünnepelt nyitott meg. Egyházi beszédet egykori tanuló társa Gálfalvi István haranglábi lelkész mondott Ezs 41. r. 9. 10. 13. v. alapján kiválóan alkalmas szép beszéd volt. Nagy Béla köri jegyző a lelkészkar nevében üdvözölte és felolvasta a főt. püspök ur üdvözlő iratát. Ifj. Pataky László köri felügy. gondnok az egyházkör nevében üdvözölte szívből, hatással. Derzsi János ny. főszolgabíró a dézsfalvi egyház nevében és mint kortárs könnyig megható szavakban tolmácsolta a maga és a mások érzelmeit. Utó Lajos domboi lelkész a lelkész és tanítói kar ajándékát az ünnepelt életnagyságu arczképét nyújtotta át. József Dénes a tanítói kar nevében üdvözölte. Szabó Albert szőkefalvi lelkész és a haranglábi gondnok, mint a szomszéd egyházak képviselői üdvözölték. A gyermekek, unokák és a családtagok nevében Hadházi Sándor vmegyei gyámpénztárnok bejelentette, hogy e nap emlékére 400 kor. alapítványt tettek a papnövendékek részére azzal a körülrással, hogy első helyen a családbeliek, azután a körből származottak élvezik 1910-től kezdve midőn életbe lép. Egy fájdalmas sohaj is hallszott az örömjaj közben. Az ünnepeltnek csak nem rég elhunyt derék leányát Gvidó Bélánét illette. Ez magyarázza meg azt is, hogy a kör derék esperese az ünnepélyen nem szólott.

— **Hódmezővásárhelyre** június 27-én érkezett meg Balázs András ifju lelkész. Kovács József lelkes gondnok vezetése alatt fogadták a hívek. Jun. 28-án kettős ünnep volt. Itt tartotta első gyűlését az ujonnan alakult Duna-tiszamenti egyházkör Dr. Daniel Gábor képviselőházi alelnök vezetése alatt, ki nagyon meleg szavakban üdvözölte a számosan megjelent híveket. 9 órakor volt a papi beköszöntő. Balázs András tartalmas és szépen megirt s kitünően előadott beszéddel foglalta el a szószéket s hódította meg híveit. A templomi ünnepély után tovább folyt a köri gyűlés. Balázs András megválasztatott köri jegyzőnek.

— **Alsószentmihályfalvára** Ádámossy Gábor új lelkész f. hó 1-én érkezett meg állomására Hódmezővásárhelyről, egyházunk egyik kedvelt gyülekezetéből. A tordai vasuti állomáshoz lovas banderium ment elébe, hosszú kocsisortól kísérve. Szilágyi Tamás áll. tanító üdvözölte az ifju lelkészt, nejének fehér ruhás leányok szép virágcsokrot nyújtottak át. A község végén Deési Elek k. bíró fogadta szép diszkapu alatt. Adámossy szívből jövő szavakkal köszönte meg az irántok tanusított szeretetet és lelkesedést.

Harangszó közben érkezett a menet a lelkészi lakhoz, hol „Isten hozott“ felirással és gyönyörű virágokkal diszitett kapu lepte meg az érkező községet. Csép Mihály gondnok köszöntötte az új lelképásztort, egy-

szersmind kifejezést adván reményének, hogy a fényes várost odahagyván az egyszerű kis községért, itt meg fogja találni azt a kört, a hol zavar-talanul munkálkodhatik az egyház és a nép javáért.

Létay D. beszölgáló lelkész vett búcsut a hivektől, gondnok pedig azok nevében megköszönte fáradozásait.

Julius 5-én volt a papi beköszöntő. A beiktatói tisztet Létay Domokos sinfalvi lelkész végezte. Utána Ádámosy lépett a szószékre és szölgött áhitattal és érzéssel, megragadó szögnoklattal, lelkesen, s fejlett irálya, mélyen járó gondolatai az egész gyülekezet figyelmét lekötötték. Ádámosyban az aranyösszéki lelkészi kar szilárd jellemű és tudományosan képzett tagot nyert. (k. i.)

— **Polgárdiba** július 4-én érkezett meg az új lelkész Ürmösi József Józán Miklós esperes vezetése alatt. A hivek sergő élén Pálffi Ferencz lelkész fogadta lelkesen. Ürmösi megköszönte a szeretetteljes fogadást. 10—12 kocsi kíséretében bementek a községbe, hol Császár János hitrokon házánál voltak szállásban. Másnap kettős ünnepély volt, melyen elbúcsuzott a régi lelkész, kit talán egy szem sem hagyott megsiratatlan. hiszen olyan szép munkát végzett 6 éven keresztül, hogy lélekben már össze voltak forrva. Azután Józán esperes úr tartott beiktató beszédet, melyben a hívők fájdalmas könnyeit igyekezett felszáritni azon tudat által, hogy az Ur nem hagyja árván őket, mert ime új lelkészt kaptak stb.

Ürmösi József ifju lelkész székfoglaló beszéde: Te pedig légy józan mindenben, szenvedj, az evangalista dolgát végezd, szölgálatodat teljesen töltsd be alapigéből indult ki (2 Ján. IV. 5) s kiváló tapintattal, körültekintéssel és sok szögnoki jelességgel oldotta meg feladatát. Az ifjui hév és áldozatra kész lelkesedés mellett, higgadt megfontolás tette kitünövé a nagy Balaton vidéke új apostolát. Hiveinél szeretettel és meleg szívvvel találkozott. Kísérje siker. —6.

— **A lokódi egyházközségnek** jul. 12-én nagy és lélekemelő ünnepele volt. Ekkor foglalta el ünnepelelyesen állását Pálffi Ferencz lelkész. Érkezésekor Dombi János beszölgáló lelkész üdvözölte a távolból érkezöt. A ieldiszített kicsiny templomot vasárnap délelött zsufolásig megtöltötte a vidékről és helyből összesereglett sokaság. Az egyházi ének elhangzása után az esperes felolvasta a püspöki rendelvenyt s Pálffi buzgó ima után mondotta el szép és lelkes székfoglaló beszédét Esa LX. r. 1. v. alapján. Kisgyörgy Sándor köri esperes szép beszédben iktatta be hivatalába. Az egyh. község részéről Sándor Mihály üdvözölte. Templom után a csinos papi lakon ebéd volt, hol vidám hangulat között számos pohárköszöntő mondatott. (r. s.)

— **A martonosi egyházközség** új lelkészét Katona Ferenczet nagy ünnepelelyességgel hozta el július 4-én Sárdról szölgői házából. Az ifjusági olvasókör és a tüzölgő egyesület a parancsnok vezetése alatt zászlókkal a határszélen üdvözölte. Innen az ifjuság 4 es sorban trombitaszölg mellett vonult be a faluba. A falu közepén díszkapu volt „Isten hozott lelki pásztornak” felirással. A lelkész megható szavakkal köszönte meg a szives fogadtatást. A papi lakás udvarán küldöttség várta — Julius hó 5-én foglalta el a szószéket. Ap. csel. XX. 24. alapján szép beszéddel köszöntötte hiveit s a nagyszámu idegeneket, kik ösi székely szokás szerint eljöttek, hogy meghallgassák: „mit tud az új pap” Hivatalába Kozma Dimén énlakai lelkész igtatta be. Ha a martonosiak a beiktató lelkész beszédét meghallgatták s meyhallgatván, megértették: egy év mulva ismét ünnepeük lesz — templomot szentelnek! (b—n.)

— **Papi beköszöntő** A magyarsárosi egyházközség új lelkésze Sándor Gergely papjelölt beköszöntötjét július hó 12-én tartotta várta Beszédje ala-

pos készülségre, a papi pályát jól ismerő, buzgó és vallásos egyénre vall. A beiktatást Szabó Albert, szőkefalvi lelkész végezte. Zsufolásig töltötték meg a templomot az örvendező hívek és a község mindenféle felekezetének tagjai. Templomozás után Iszlay László f. ú. gondnok ur vendégszerető házánál volt ünnepélyes ebéd. Szép tér nyílt meg a pályáját kezdő ifjú lelkész előtt; munkálkodásához, hivatásának betöltéséhez erőt, kitartást kívánunk. t.

— **A székelyudvarhelyi templom** javára jul 26-án Homoród-Szent-Mártonban kosaras táncmulatságot rendeztek. Ha a székely községek minden alkalmat fölhasználnának, egy pár év alatt diszelegne már Udvarhelyt a szép unitárius templom.

— **Dr. Bedő Árpád**ot volt tordátfalvi lelkész Bedő József fiát Arad városa községi birájává választotta. A törekvő ifjunak szép haladás Kívánjuk, hogy még sok diadala legyen.

— **Az unitáriusok és más szabadelvű keresztények** nemzetközi konferenciáján Amsterdamban Józán Miklós budapesti lelkész és esperes fia lesz a magyarországiak képviselője.

— **Altherr zürichi lelkész**, a Parker életrajzának jeles írója, az amerikai unitáriusok évi gyűléséről, melyen jelen volt, érdekes tudósítást közölt. Ismertetni fogjuk.

Bajka Sándor az Unitárius Egyházi Fő-Tanács tagja, 48—49 es honvédhadnagy, birtokos, munkás és köztisztviselőben álló életének 76-ik évében Szentmihályfalván váratlanul elhunyt. Népes család gyászolja.

— **Köszönet.** Sinczy Julia állami tanító kisasszony hitrokonunk — vallásos buzgalmától indítatva — a kolozsi unitárius egyházközség részére egy diszes szószéktakarót ajándékozott. Az áldoeatkész lélek e nagybecsű megnyilatkozásaért fogadja e helyen is — ekklésiám nevében — hálás köszönetemet.

Kolozs 1903. június 29-én.

Biró Elek unitár. lelk.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A Dávid Ferencz Egylet közgyűlése augusztus 22-én a zsinatot megelőző napon fog megtartatni. A zsinati gyűlések között ez az egyedüli, melyen az unitárius közönség minden kivétel nélkül részt vehet. Ez nemcsak a papok és választottak ülése, hanem mindazoké, a kik a vallást és az erkölcsöt olyan társadalmi tényezőknek tartják, a melyek felolvasztanak sok különféle elemet és munkára hívnak minden tehetséget: a legparányibbat és a legnagyobbat is. A közgyűlésen nemes szívű elnökünk szavait fogják hallani azok is, a kik eddig csak tetteit ismerték. Rajta kívül sokan fognak szót kérni a távolból s közelből is.

TARTALOM: Elnöki meghívó a D. F. E. XIX. közgyűlésére. Br. P. Horváth Kálmán — Zs nat. B. Gy. — Az új apostol. (Költemény). Pap Domokos. — Egyházköri közgyűlés. Egy jelen volt. — Az őszi urvacSORA. Kiss Aladár. — Ne rontsd el a régi gypüt, mert a kigyó megmar. Simó Lidia. — Hadházi József. (Arczkeppel.) Nagy Béla. — Irodalom — Lőfi Áron 50 éves jubileuma. — JótékonySág és buzgósáG. — Egyházi és iskolai mozgalmak. — Egyleti élet és munkássáG. —

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt.